

VORM
ENDE
IDEN
TITEIT

bms

ONDERWIJS
MET KLEUR!

VORM ENDE IDEN TITEIT

De BMS (Bisschop Möller Stichting)

De Bisschop Möller Stichting bestuurt en beheert 31 basisscholen in Friesland. Het leerlingaantal is ongeveer 5700 en het aantal personeelsleden bedraagt circa 600 personen. De Bisschop Möller Stichting is voortgekomen uit de Stichting Katholiek Primair Onderwijs Friesland/Texel, die in het leven is geroepen in het kader van de bestuurlijke schaalvergroting van het katholiek basisonderwijs in Friesland. De Stichting heeft als missie om vanuit een eigen katholieke identiteit, op basis van solidariteit en gezamenlijke verantwoordelijkheid, te streven naar het instandhouden en verbeteren van het katholiek onderwijs, door optimaal te profiteren van de samenwerking binnen de Stichting.

VORMENDE IDENTITEIT

Visie katholieke identiteit
Bisschop Möller Stichting

2008

Redactie

drs. D.T.T. Kamsma, secretaris Raad van Toezicht Bisschop Möller Stichting / H.J. Rigter MA MES RDO, lid College van Bestuur Bisschop Möller Stichting / J.L.M. de Wolff MBA RDO, directeur R.K. basisschool It Klimmerblêd te St.Nicolaasga / drs. A. Wachter, identiteitsbegeleider Bisschop Möller Stichting.

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	6
1. Geworteld in de katholieke traditie	7
2. Kernwaarden katholieke school	9
3. Profilering op vier deelgebieden	10
Tot besluit	11
Bronnen	12
Bijlage	13

Voorwoord

Nieuwe woorden vinden voor de katholieke identiteit van de Bisschop Möller Stichting is in deze tijd geen vanzelfsprekende zaak. Tijden veranderen, mensen veranderen, taalgebruik verandert. De begrippen die we vroeger hanteerden, zijn in deze tijd onduidelijk. Basale kennis van de katholieke traditie is over het algemeen steeds minder vanzelfsprekend. En toch hebben de katholieke basisscholen een eigen sfeer, een eigen cultuur, een eigen identiteit.

We vonden het nodig om ideeën en opvattingen over identiteit opnieuw te definiëren. Om opnieuw woorden te vinden voor wie we zijn, voor wie we willen worden. Om nieuwe woorden te vinden voor de dialoog met ouders, kinderen, leerkrachten, de buitenwereld.

Het (toenmalige) bestuur heeft een werkgroep de opdracht gegeven: 'ontwikkel een visie-document van de rooms katholieke identiteit van de Bisschop Möller Stichting, dat op draagvlak kan rekenen binnen de scholen en dat onderscheidend genoeg is'.

De totstandkoming van deze publicatie is een gezamenlijke zoektocht geweest, een georganiseerde dialoog met verschillende groepen mensen. Deze zoektocht begon met een analyse van alle individuele schoolplannen: wat zeggen we zelf wie we (willen) zijn. Eerst is geïnventariseerd welke begrippen worden gebruikt om woorden te geven aan de katholieke identiteit. Vervolgens hebben we

naar de activiteiten gekeken die de identiteit vormgeven. Op deze wijze ontstond een eerste beschrijving van de identiteit van de Bisschop Möller Stichting en haar basisscholen.

We hebben ook gekeken waar we vandaan komen. Het katholieke basisonderwijs is geworteld in de katholieke traditie. En zo kwamen we op de driedeling: waar komen we vandaan, wat vinden we van grote waarde en hoe gaan we verder naar de toekomst. Naast de belangrijke bronnen uit de schoolplannen hebben we ook gebruik gemaakt van andere bronnen van buiten de Stichting.

Na een brede verkenning van de identiteit hebben we deze publicatie ontwikkeld waarin we de katholieke identiteit weer woorden willen geven. Daarbij zijn ouders, leerkrachten, directies, bestuur en externen geconsulteerd. Deze bijdrage van velen was bijzonder waardevol.

De Raad van Toezicht van de Bisschop Möller Stichting is dan ook alle mensen die hebben meegewerkt, die feedback hebben gegeven, die mee hebben gelezen, dankbaar voor hun inzet.

We hopen dat deze publicatie een inspiratiebron mag zijn voor de verdere vormgeving van de identiteit van het katholieke basisonderwijs in de Bisschop Möller Stichting. Vrede en alle goeds.

Raad van Toezicht

Indleiding

De Bisschop Möller Stichting noemt zich rooms-katholiek. In deze publicatie willen wij graag ingaan op de betekenis van een dergelijke geloofsbekentenis in de hedendaagse actualiteit. De maatschappelijke rol van de katholieke stroming en het katholiek onderwijs in het bijzonder zijn veranderd. Katholiek onderwijs is in onze pluriforme en gesecculariseerde samenleving niet meer vanzelfsprekend. Het christendom is in Nederland in een minderheidspositie gekomen. Al is onze samenleving overduidelijk gegrondvest op christelijke waarden en normen, de basale kennis van de christelijke traditie is over het algemeen toch steeds minder vanzelfsprekend. Ondanks dat is het deelnamepercentage in het katholiek primair onderwijs 34%.

We zien dan ook dat in de samenleving jonge mensen zoeken en twijfelen. Ze zijn nieuwsgierig naar religie, zetten zich er niet meer tegen af en willen er graag over horen en erover praten. Er heerst onzekerheid en verwarring over de richting waarin samenleven en opvoeden zich moet voltrekken. Opvallend is ook dat een meerderheid van de Nederlanders behoefte heeft aan rituelen bij belangrijke levensgebeurtenissen en dat er een toenemende behoefte is aan zingeving.

Het is de vraag welke betekenis de katholieke Bisschop Möller Stichting kan hebben in deze ontwikkeling. Gaan we verder in de tendens van algemenering van het bijzonder onderwijs of willen we aangesproken worden op ons profiel? Hoe willen we onze katholieke identiteit vormgeven en hoe willen we daarmee naar buiten treden? Waaruit blijkt dat? En waarom? Het zijn zingevingsvragen die een herbezinning op de identiteit noodzakelijk maken.

Vanuit deze achtergrond is het een uitdaging vorm te geven aan onze katholieke identiteit: een identiteit die voortkomt uit het verleden en die van zich doet spreken in het heden. Het is een identiteit die ons onderscheidt, maar die ook verbindt. Die we willen koesteren en verder vorm willen geven binnen onze schoolgemeenschap: Kortom een vormende identiteit.

Leeswijzer

Deze publicatie heeft tot doel onze identiteit opnieuw onder woorden te brengen. Onze katholieke grondslag

van de stichting staat hierin niet ter discussie. Ook gaat dit document niet over de leer van de Rooms-Katholieke Kerk. Het gaat er wel over hoe wij uitwerking willen geven aan onze katholiciteit in deze tijd, passend bij de traditie waar we uit voortkomen en passend bij de ontwikkelingen in het hier en nu. Het moet ons verhaal worden met 'wortels in het verleden, een stam in het heden en nieuwe uitlopers naar de toekomst'.

Bij het schrijven van deze publicatie is onder andere gebruik gemaakt van de schoolplannen, de master-scriptie van Sjors de Wolff, de nota 'Beziel en Zelfbewust' en documentatie van de Bond KBO (voor complete bronnenlijst verwijzen we naar de bijlage). Ook hebben we gekeken naar de essentie van het katholieke geloof. Deze documenten beschrijven de 'wortels in het verleden'.

In algemene termen creëren we een cultuur waarin ieder kind telt, men omziet naar elkaar, er bereidheid bestaat om voor de zwakkeren iets te doen, waarin ruimte is voor vergeving, waarin spiritualiteit, gemeenschapszin en het zoeken naar cohesie voelbaar zijn. De identiteit is in de loop der tijd wel veranderd, maar in essentie beslist niet minder geworden. Het gaat er om dat we het weer opnieuw woorden geven en zichtbaar maken, passend bij deze tijd.

Dat vraagt om een aanpak op twee terreinen:

- herwaarderen van bestaande activiteiten en waarden die essentieel zijn voor de identiteit van de katholieke school;
- inspireren tot nieuwe activiteiten die ertoe bijdragen dat de school zich blijft ontwikkelen in de veranderende tijd.

In deze vernieuwde visie van de Bisschop Möller Stichting rust de identiteit op drie 'pijlers' die het fundament vormen onder het denken en handelen:

1. Geworteld in de katholieke traditie.
2. Met als kernwaarden voor een katholieke school: spiritualiteit, subsidiariteit en solidariteit.
3. Profileren op vier gebieden: gemeenschapsvorming, vieren, leren en dienen.

1. Geworteld in de katholieke traditie

In het algemeen laat de inhoud van het katholieke geloof zich moeilijk beschrijven. Iedere katholiek geeft op een of andere manier zelf vorm aan zijn geloof dat mede gebaseerd is op een eigen kijk op het leven. Elke tijd en elke levensfase van een mens vraagt opnieuw een eigentijdse en persoonlijke invulling van het christen-zijn. Het actueel houden van de katholieke traditie vraagt om voortdurende vernieuwing. In deze dynamiek bewegen katholieken mee met de tijd en geven zij vanuit hun traditie vorm aan het eigen geloof en de daarbij horende identiteit.

Grondhouding

Wij zijn een katholieke stichting en komen voort uit de katholieke traditie. Katholieken geloven dat ieder mens uniek en bijzonder naar Gods beeld en gelijkenis geschapen is. Zij geloven dat het vrije, menselijke leven is ontvangen van God en dat het van God is. Een mens neemt verantwoording voor wat hij doet, in het klein en in het groot. En tegelijkertijd kent hij aan God de bron toe van de goedheid en vrijheid die hij uitdraagt. De ontwikkeling van 'heel de mens' staat voorop: mensen ontwikkelen de gegeven talenten in alle aspecten, dus zowel persoonlijk als professioneel.

Een belangrijke deugd voor katholieken is liefde. 'U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel, met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf' (Lucas 10, 27). Liefde tot de naaste (zonder onderscheid) is niet alleen maar goedheid, maar ook het nakomen van een Bijbelse opdracht. Daarmee wordt een liefde bedoeld die verder gaat dan enkel de liefde die tot uiting komt in relaties. In de context van het geloof spreken we over sociale gerechtigheid, maatschappelijk gericht handelen. Waarden als solidariteit, verantwoordelijkheid, barmhartigheid, rentmeesterschap komen uit de liefde voort.

Liefde tot de naaste is een opgave en ook een gave. In die zin geloven katholieken dat zij zich gedragen mogen weten door de levende God. 'Dat zij niet uit de palm van zijn hand zullen vallen'. Wat een mens van zijn leven ook heeft gemaakt, de barmhartigheid van God is gegeven. Niemand hoeft in Gods ogen volmaakt te zijn. Mensen mogen onderweg zijn en zoeken naar de uiteindelijke

bestemming van hun leven, in samenspraak met anderen. Een mens hoeft daarom ook niet alles zelf te regelen en hoeft zich niet koste wat kost en met geweld een weg te banen door het leven. De mens mag 'leven van het moment'. Hij mag bevrijd en open verlangen naar het goede en alles wat hij op zijn levensweg tegenkomt. Dit noemt men vanouds leven vanuit 'genade'.

Katholieken streven naar heelheid van mensen in Gods schepping. Dit is een visionair beeld dat mensen perspectief geeft. Dat mensen uitdaagt en oproept ernaar toe te groeien: een wereld waarin mensen geen tekort wordt gedaan en waar voor iedereen kwaliteit van leven bestaat.

Het katholicisme heeft een karakteristiek van de joods-christelijke traditie overgenomen: een cultuur die de ontmoeting bevordert en daarbij gedijt. Mensen komen vanuit verschillende achtergronden en tradities, in wisselende samenstellingen bijeen. Begrippen die hierbij horen zijn: gastvrijheid, dienstbaarheid, thuis voelen, geborgenheid. En in die cultuur van ontmoeting, in die cultuur van vriendschapsliefde mogen mensen met vallen en opstaan van het leven leren. Ofwel leren mens te worden.

Voor belangrijke momenten in dat proces van menswording kent het katholieke geloof een groot aantal passende rituelen en symbolen. Rituelen zijn handelingen die een brugfunctie hebben: ze maken iets zichtbaar, het ongrijpbare wordt iets tastbaarder. Symbolen zijn tekens die een begrip voorstellen of aanduiden.

In de katholieke traditie kennen we sacramenten. De sacramenten vloeien voort uit de viering van belangrijke momenten in het leven. Geboorte (doop), het bereiken van de volwassenheid (vormsel), het tonen van berouw en de hernieuwde opname daarna in de gemeenschap (biecht), ernstige ziekte en dood (ziekenzalving), deelname aan gemeenschapsviering (eucharistie), een vaste relatie aangaan (huwelijk) en het ambt in de kerk (priesterwijding) zijn gebeurtenissen die betekenis hebben. Er wordt een moment halt gehouden zodat men zich heel bewust opnieuw laat oriënteren. In deze situatie geeft het leven zelf niet altijd antwoord op de levensvragen. Daarbij vertrouwen katholieken op God. In Jezus Christus heeft

God voor iedereen zijn goedheid en menslievendheid zichtbaar gemaakt. In de levensgemeenschap van de kerk, in haar bediening en viering van de sacramenten moet in belangrijke situaties van het leven de goedheid en menslievendheid van God ervaarbaar zijn. In die zin bieden sacramenten inspirerende ondersteuning bij menswording.

Levenshouding

Hoewel veel kinderen en ouders van katholieke basisscholen zich niet (meer) direct betrokken voelen tot het katholieke geloof, zijn er cultuurkenmerken aan te duiden die hun basis vinden in het verleden en die ook heden ten dage aanwezig zijn. Dit uit zich in relatieve vrijheid (vrijheid in verantwoordelijkheid), gerechtigheid, de uniciteit van de mens (respect, persoonlijke aandacht, barmhartigheid) en aandacht voor wat we doen. Dat roept de vraag op wat deze grondhouding voor de cultuur en doelen van een katholieke school betekent. Het zijn kenmerken als gelijkwaardigheid, de zorg voor het geschapene (rentemeesterschap), het geloof in de toekomst (hoop, perspectief) gemeenschapsvorming (dienstbaarheid, oog voor de kansarmen).

Een katholieke school kunnen we dan zien als een gemeenschap van mensen die zich verbonden weet en zich wil blijven verbinden aan deze gezamenlijk gedeelde cultuur. Persoonlijke vorming van de 'gehele mens' (visioen) is, naast kennis vergaren, de belangrijkste taak van een katholieke school. Deze vorming is relationeel van aard: in de ontmoeting met anderen (leerkrachten, ouders en kinderen) komt menswording tot ontwikkeling en ontwikkelt de persoonlijke identiteit zich in dialoog met de gemeenschap.

Menswording (in de betekenis van 'het leven leren') is een zichtbare uitingsvorm van onze katholieke identiteit in deze tijd. Dit is niet exclusief katholiek, maar we laten ons daarbij wel inspireren door de katholieke traditie. Dat is immers de grondslag van de Stichting. We kunnen dit doen in dialoog en ontmoeting met gelijkgezinden en andersdenkenden binnen en buiten de school.

Het eigene van onze katholieke school laat zich bepalen door de bijzondere plaats die de katholieke traditie in-

neemt. In de cultuur van de school blijkt de katholieke levenshouding uit de manier waarop binnen de school met elkaar wordt omgegaan en hoe de traditie doorwerkt in de onderwijskundige, pedagogische en organisatorische visie van de school. Daarvoor is de schoolgemeenschap continu en actief in dialoog met de katholieke traditie, het evangelie van Jezus van Nazareth, de Bijbel, de geloofsbeleving en de ontwikkelingen in de samenleving.

2.

Kernwaarden voor een katholieke school

Vanuit de katholieke traditie vinden wij menswording een zichtbare uitingvorm van de katholiciteit. Het doel is uit te groeien tot attente, kritische, solidaire, verantwoorde-lijke en dienstbare mensen die gevoelig zijn voor zin- en zijnsvragen. Menswording is een langzaam proces dat een leven lang duurt. Dat is een proces van schaven en bijschaven. Voor ons katholiek onderwijs zijn de volgende kernwaarden richtinggevend voor ons handelen:

- a. Spiritualiteit
- b. Subsidiariteit
- c. Solidariteit

Spiritualiteit

Spiritualiteit verwijst naar zingeving en aandacht voor waarden. Zingeving duidt op de reflectie op bestem-mingsvragen en het eigen staan in de wereld. Het zoeken naar bestemming en zingeving is een proces waarin voortdurend gereflecteerd wordt op het eigen zijn. Het gaat om de eigen essentie en het perspectief waarin een persoon wil gaan staan. Spiritualiteit is richtinggevend voor het individu omdat het gebaseerd is op waarden die verwijzen naar de diepste bedoeling van het bestaan. Deze diepste of heilige waarden inspireren en motiveren mensen, integreren andere waarden tot een samenhan-gend geheel en hebben ook een kritische functie bij het handelen. Voor ons katholieke onderwijs zijn de Schrift en de Traditie de bronnen van inspiratie. Ze integreren de verschillende waarden tot één geheel en hebben een kritische functie voor het handelen. Het katholiek onder-wijs heeft oog voor God als Schepper en Verlosser en voor zijn Koninkrijk en is gericht op de vorming van de gehele menselijke persoon.

Subsidiariteit

Subsidiariteit heeft betrekking op verantwoordelijkheid dragen en verantwoording afleggen. Volgens het subsi-diariteitsbeginsel kunnen vraagstukken en problemen het beste ontdekt en opgelost worden op plaatsen waar ze zich concreet voordoen. Zo kiest de Bisschop Möller Stichting er voor dat de basisscholen zelf invulling geven aan het pedagogisch klimaat in de school. De leiding heeft als belangrijke taak dergelijke lokale vraagstukken en problemen op te merken, te beschermen, te bevor-

deren, te verbinden en oplossingsgericht te coachen. De leiding mag zelf dergelijke activiteiten ondernemen (over-nemen) als het niet anders kan, maar dan moet zij actief uit zijn op verankering in de basis. Onder subsidiariteit verstaat de katholieke traditie dus dat een hoger orgaan niet moet regelen wat een lager orgaan zelf kan.

De positie van het individu en de keuzes die individuen maken door zich bij sociale verbanden aan te sluiten vor-men het uitgangspunt van subsidiariteit. Daaruit vloeit voort dat het onrechtvaardig is, dat men het individu en deze lagere sociale verbanden taken ontnemt die zij zelf kunnen uitvoeren. Solidariteit is Jezus zichtbaar maken in de omgang met de naaste. Katholiek onderwijs is onder-wijs voor elke mens met, in het bijzonder, oog voor de kansarmen. Uit respect voor de medemens wordt de vrijheid van het individu afgegrensd van die van anderen. Onze opdracht is dat elk kind maximale ontwikkelings-kansen krijgt.

Solidariteit

Solidariteit betekent ook aandacht voor de kansarmen in onze samenleving. Zij verplicht ons tot het leveren van een bijdrage aan de reductie van sociale ongelijkheid. Solidariteit is sterk verbonden met het morele principe van rechtvaardigheid zoals we dat in de katholieke traditie kennen. Paus Johannes Paulus schreef daarover in 1987: '...solidariteit is derhalve niet een gevoel van een vaag medelijden of van oppervlakkige vertedering bij het leed van zovele mensen, dichtbij of veraf. Zij is in tegendeel het vaste en volhardende besluit om zich in te zetten voor het algemeen welzijn van allen en van ieder, omdat wij werkelijk allen verantwoordelijk zijn voor allen'.

3.

Profilering op vier gebieden

De katholiciteit van de Bisschop Möller Stichting en haar basisscholen komt in de dagelijkse onderwijspraktijk tot uitdrukking in vier deelgebieden. Deze deelgebieden zijn:

1. Gemeenschapsvorming
2. Vieren
3. Leren
4. Dienen

Deze deelgebieden weerspiegelen wat is gefundeerd in de katholieke geloofsgemeenschap. De Bisschop Möller Stichting is verbonden aan de katholieke geloofsgemeenschap. De rooms-katholieke kerk en de Bisschop Möller Stichting zien we als twee onafhankelijke partners die samen uit dezelfde bron inspiratie putten. Op deze vier deelgebieden kunnen de Bisschop Möller Stichting en de scholen zich profileren en zich naar binnen en buiten toe in de omgang met elkaar verantwoorden.

De betekenis van de vier deelgebieden wordt hierna uitgewerkt. Per deelgebied is beschreven wat we daarmee bedoelen en aan welke waarden daarbij wordt gedacht. De bijlage biedt concrete voorbeelden van deze deelgebieden.

Gemeenschapsvorming

Gemeenschapsvorming heeft betrekking op de omgang met elkaar. Het gaat dan om de relatie van mens tot mens, waarin men naar elkaar omziet en elkaar van dienst is. Leerkrachten, ouders, kinderen en leidinggevendenden voelen zich thuis en geborgen. Er is ruimte voor respect voor ieder mens zoals hij of zij is. Het gaat om aandacht voor 'heel de mens' vanuit de overtuiging dat ieder mens uniek en waardevol is. Of zoals de katholieke traditie zegt: 'geschapen naar Gods beeld' (Genesis 1). Waarden die we hier bijvoorbeeld bij kunnen noemen zijn: solidariteit, liefde, subsidiariteit, dienstbaarheid.

Vieren

Vieren biedt in schoolverband aan de betrokkenen de mogelijkheid de band met de naaste en met God te beleven en tot uitdrukking te brengen. De relatie tot de naaste wordt gevierd bij momenten van vreugde en droefheid. Momenten van gebed en bezinning bij katholieke feesten

of gebeurtenissen, kunnen bezieling en inspiratie geven. In samenspel met rituelen, symbolen, traditie en creativiteit zijn er vele mogelijkheden. Waarden die hiermee verband houden zijn: spiritualiteit, geloof, hoop, liefde, menswording, verbondenheid, trouw.

Leren

Het deelgebied leren reikt verder dan alleen kennisoverdracht. Het 'leren leven' krijgt betekenis in de onderdelen van het programma die vragen stellen over de zin van het leven. Onze katholieke scholen willen zinzoekend zijn. Waarden die passen bij het leren zijn bijvoorbeeld menswording, verantwoordelijk willen zijn, spiritualiteit, toewijding, naastenliefde, betrokken zijn. Mensen zijn uniek en leren zich persoonlijk te ontwikkelen. Vanuit het vak godsdienst/levensbeschouwing krijgt de katholiciteit nadrukkelijk betekenis. Kinderen maken kennis met de vele aspecten van de Schrift, de Traditie, het katholieke geloof en de relatie van beiden met God, mens en wereld.

Omdat kinderen opgroeien in een cultuur van interactieve zingeving is opvoeden niet langer het voorrecht van de traditionele opvoeder. Er vindt volop beïnvloeding plaats door televisie, telefoon, iPod en Internet. Kinderen moeten daarin permanent hun eigen weg zoeken. Het vak godsdienst/levensbeschouwing wil dan ook een leeromgeving scheppen waar kinderen worden gevormd in de breedte (interreligieus en intercultureel) en in de diepte (omgang tussen alle generaties).

In de school vindt een voortdurende dialoog plaats van de leerkrachten met de boodschap van het evangelie, de katholieke traditie, de Bijbel, de geloofsbeleving en de ontwikkelingen in de samenleving. De verbondenheid met de traditie en oude bronnen kunnen inspireren en bijdragen aan een groei in ontwikkeling van kinderen en de dialoog tussen leerling en leerkracht bevorderen. De bronnen laten zien hoe mensen geleefd hebben in alle tijden en hoe mensen zijn omgegaan met de sleutelervaringen in het leven.

Dienen

Dienen maakt de beleden identiteit met daden zichtbaar. Het geeft kinderen de gelegenheid oog te krijgen voor de

Tot besluit

noden van de samenleving, dichtbij en veraf. Het kan hen aanzetten tot een houding van dienstbaarheid (solidariteit, barmhartigheid) ten opzichte van de kansarmen en prikkelt hen creatief en actief solidair te worden met hun naasten. 'Wat gij voor de minste van mijn broeders hebt gedaan, hebt gij voor Mij gedaan' (Matteüs 25.40). Ge-loofswaarden als subsidiariteit, rentmeesterschap, solidari-teit, gerechtigheid, barmhartigheid, verdraagzaamheid, vergeving, 'Koninkrijk Gods' zijn met dienen in verband te brengen. Katholieken beschouwen de grote eigen vrijheid en verantwoordelijkheid als een godsgeschenk. Dat is geen vrijbrief om alles te mogen doen voor jezelf, maar een vrijheid die ook een opdracht is om liefde en gerechtigheid te doen jegens de naaste. Verantwoordelijkheid kunnen we dan zien als eigen verantwoordelijkheid voor eigen handelen en mede verantwoordelijkheid te dragen voor het lot van de ander. Waarbij overigens de eigen verantwoordelijkheid van de ander natuurlijk wel blijft bestaan.

Godsdienstpedagoog Bert Roebben schetst in een inter-view met het Friesch Dagblad van 15 november 2003 de huidige postmoderne samenleving als volgt: 'We leven in een moreel en levensbeschouwelijk pluriforme cultuur die niet weet waar het naartoe moet met waarden, nor-men en zingeving. Er heerst onzekerheid en verwarring over de richting waarin samenleven en opvoeden moeten evolueren. Ondertussen dobberen jonge mensen doel-loos en oriëntatieloos rond en dagen volwassenen hun kinderen niet meer uit omdat ze bang zijn voor confron-tatie met het eigen falen'. Anno 2008 is religie opnieuw onderdeel van het publieke debat. Ook de zoektocht naar zingeving is weer actueel. Vanuit die actualiteit wordt de Bisschop Möller Stichting met al haar scholen weer bevraagd over haar positie en haar profiel als rooms-katholieke stichting voor het basisonderwijs.

De levensbeschouwelijke identiteit van de katholieke Bisschop Möller Stichting beweegt mee met de tijd én zij komt voort uit de katholieke traditie. Onderwijs en vorming op onze katholieke scholen vinden plaats in de context van de katholieke traditie als zijnde het zinge-vingskader van de Bisschop Möller Stichting. Het actueel maken en houden van de traditie verlangen voortdurende vernieuwing. De Bisschop Möller Stichting en haar basis-scholen zullen zich daarbij overigens niet geheel uitle-veren aan de actualiteit van het moment, noch aan de traditie. Zonder een relatie met de actualiteit zijn waar-denoriëntatie en overtuigingen niet meer dan een slag in de lucht. Zonder een band met de traditie blijven de actualiteit en waardenoriëntatie ongericht en worden zij speelbal van toevalligheden en trends. Katholiek onder-wijs is in die zin niet statisch maar dynamisch.

Bronnen

- Besten, G.J., Paping, Th.B., Pol, H. (1995), *Mens en Medemens* – Geestelijke stromingen in onze samenleving Groningen: Wolters Noordhof
- Bond KBO (2006), *Op waarde schatten*. Beleidsplan Bond KBO
- Bond KBO (2006), *Sturen op waarden*
- Borgman, E. (2006), *De gemeenschap weet het beter*. Volzin nr. 23
- Derkse, W. (2002), *Pleidooi voor een onderwijswende*. www.tempora.nl
- Derkse, W. (redactie) (2002), *Heel de mens – op zoek naar balans*. Doorn: Stichting Christelijk – Sociaal Congres
- Hendriks, J. (1999), *Gemeente als herberg*. Kampen: Kok
- Hermans, C.A.M. (2001), *Participerend leren*. Nijmegen: IKO
- Hermans, C.A.M. (2003), *School als gemeenschap*. Nijmegen: IKO
- Janssens, M (2003), *Bijzonder onderwijs nooit vanzelfsprekend*
- Kamsma, D.T.T. (2003), *Praatstuk katholiciteit BMS – een inventarisatie van de katholiciteit uit de schoolplannen*
- Kaski (2003), 'Waar moeten ze zoeken?'. Onderzoek naar religie en zingeving onder twintigers en dertigers
- Lananne, S. e.a. (2003), *Maar wie is God? 150 antwoorden op vragen van kinderen*
- Hilversum/Den Bosch: *Kwintessens/KBS/VBS*
- Nederlandse Bisschoppenconferentie (2003), *Bezielde en zelfbewust*. Beleidsnota met het oog op een nieuwe dynamiek en een gedeelde visie in het katholiek onderwijs. Utrecht: RKK, afdeling pers & communicatie
- Nederlandse Katholieke Schoolraad, *Algemeen Reglement voor het Katholiek Onderwijs*
- Onderwijsbureau (2000), *School in beeld*. Meppel
- Roeben, B. (1995), *Een tijd van opvoeden: Moraalpedagogiek in christelijk perspectief*. Leuven/Amersfoort: Acco
- Roeben, B. (1995-96), *Inleiden in een 'wereld van verschil'*. Een dynamisch-integrale visie op waardenopvoeding, in *Nova et Vetera* 73 (1995-96) 3, p. 205-218
- Roebben, B., *Waarden: de moeite waard?* <http://waarden.goliath.nl/studie/hoeken/2artikelen/roebben/>
- Schoolplannen van de basisscholen van de Bisschop Möller Stichting
- Slingerland, M. (2002), *Word toch katholiek*. Onderdeel van het multimediproject 'Katholiek Worden' van RKK/KROMediapastoraat, Hilversum
- Tongeren, Paul van (2003). *Deugdelijk leven*. Een inleiding in de deugdethiek. Amsterdam: SUN
- Wachter, A. (2002), *De relatie school-kerk, Koinonia als de inspirator van deze relatie?*
- Wolff, A. de (2002), Identiteit in uitvoering. *De christelijke school in discussie*. Zoetermeer: Meinema
- Wolff, J.L.M. de (2005), Rooms Katholiek Basisonderwijs Bisschop Möller Stichting, *Waarde(n)vol – nu en in de toekomst* – master-scriptie

Bijlage / Voorbeelden van concretisering van de vier deelgebieden

Gemeenschapsvorming

Stimuleren tot samenwerking en samenleven:

- activiteiten waarbij kinderen en docenten van verschillende leerjaren met elkaar samenwerken zoals gezamenlijke creatieve middagen, maaltijden, sportdagen, gezamenlijke excursies, schoolkampen etc.;
- toepassen van didactische werkvormen die het samenwerken van kinderen bevorderen waarbij de meerwaarde van het samenwerken ook duidelijk is;
- kinderen zijn medeverantwoordelijk voor de gang van zaken binnen de school, bijvoorbeeld door kinderen te betrekken bij het maken van afspraken omtrent de omgang met elkaar (pestprotocol);
- zorg voor begeleiding, voor bij- en nascholing van leerkrachten, zodat hun handelen in overeenstemming blijft met de visie van de school.

1. Stimuleren tot gemeenschapsvorming binnen de school:

- vieringen bij verschillende gelegenheden van vreugde en droefheid;
- een stimulerend en prettig leer- en werkklimaat voor kinderen en leerkrachten;
- leerkrachten die bereid en in staat zijn kinderen te vormen conform de katholieke, levensbeschouwelijke, onderwijskundige en pedagogische visie van de school;
- leerkrachten betrekken bij het ontwikkelen, uitwerken en evalueren van de (vormings)visie van de school;
- bezinningsbijeenkomsten voor leerkrachten en directies.

2. De houding van leerkrachten en directie tegenover kinderen, collega's/ medewerkers en ouders (hier kortweg 'de ander'):

- eerlijk en respectvol tegenover de ander;
- serieus nemen van de ander;
- bereidheid zich tegenover de ander te verantwoorden;
- bereidheid fouten van de ander te vergeven;
- altijd de ander een kans geven om opnieuw te beginnen;
- aandacht voor de persoon (indien nodig tijd hebben voor de ander, zich afvragen waarom iemand op een

- bepaalde manier reageert, rekening houden met factoren in de persoonlijke levenssfeer);
- de ander nooit alleen op geleverde prestaties beoordelen;
- vertrouwen in mogelijkheden van de ander en daar blij van geven;
- realistische verwachtingen koesteren ten aanzien van anderen.

Vieren

- (schoolbrede) vieringen (verjaardagen, feesten, week- en maandsluitingen);
- gezamenlijke (katholieke) bezinningsbijeenkomsten en/of gezamenlijk uiting geven aan gevoelens van blijdschap of verdriet;
- voorbereiding op de sacramenten;
- jaarlijkse vieringen van de christelijke vierdagen (Advent, Kerstmis, 40-dagentijd, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren);
- vieringen in de parochiekerk, samen met de parochiegemeenschap.

Leren

- een breed onderwijsaanbod: behalve aandacht voor de cognitieve ontwikkeling ook activiteiten en projecten aanbieden waardoor kinderen zich in sociaal-emotioneel, lichamelijk, creatief en levensbeschouwelijk opzicht kunnen ontwikkelen;
- onderwijs dat afgestemd is op de interesses van kinderen en dat kinderen de gelegenheid geeft om zelf de inhoud en wijze van verwerking (mee) te bepalen, bijvoorbeeld adaptief onderwijs, ervaringsgericht of ontwikkelingsgericht onderwijs, activerend leren;
- kinderen laten zien hoe vanuit de katholieke waarden tegen zaken wordt aangekeken, aan de hand van leerstof/onderwerpen met kinderen praten over deze waarden en overtuigingen om hen zo de waarde en toepassing daarvan te laten zien;
- projecten waarbij op basis van verschillende vakken een thema wordt belicht en werkvormen/opdrachten zoeken waarbij de leerlingen inhouden en vaardigheden in een 'levensechte' context krijgen aangeboden;

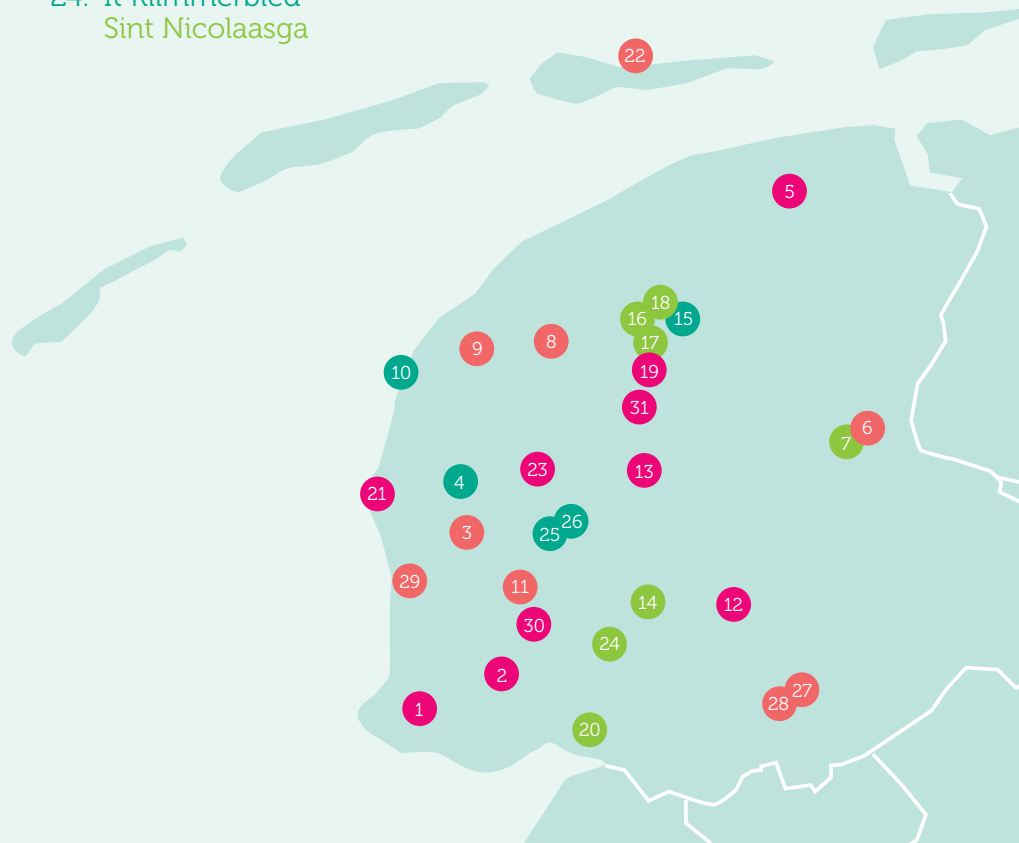
- kinderen verhalen vertellen en deze met elkaar bespreken (reflectie);
- discussie- en bezinningsbijeenkomsten voor leerkrachten over de visie van de school (incl. de levensbeschouwelijke visie) en/of de uitwerking daarvan in de praktijk.

Dienen

- gebruik van didactische werkvormen die rekening houden met verschillen tussen kinderen in leerstijl, werktempo, interesse en niveau, bijvoorbeeld door individuele leerwegen en een diversiteit aan werkvormen aan te bieden;
- verantwoordelijk voor een goede zorg voor kinderen: voldoende faciliteiten bieden voor opvang, hulp en begeleiding voor kinderen met leerproblemen en/of sociaal-emotionele problemen;
- faciliteiten voor psychosociale zorg (schoolmaatschappelijk werker, schoolpsycholoog, (ortho-)pedagoog of pasto(o)r);
- toelaten van kinderen met lichamelijke en/of verstandelijke handicaps en mede daardoor kinderen leren elkaar te accepteren, hen bewust maken van de principiële gelijkwaardigheid van ieder, kinderen leren rekening te houden met onderlinge verschillen;
- acties voor een goed doel;
- projecten waarbij de 'zorg voor de ander' of een vorm van maatschappelijke betrokkenheid centraal staat;
- deugdelijke regelgeving en handhaving daarvan;
- zorgvuldige omgang met de schepping: duurzaam omgaan met de natuurlijke hulpbronnen;
- leerkrachten en directieleden als vrijwilliger actief in de katholieke kerk en/of (christelijke) sociale maatschappelijke organisaties.

Onze scholen

1. De Toekomst Bakhuizen	16. Sint Thomasschool Leeuwarden	25. Thomas van Aquinoschool Sneek
2. St. Ludgerusschool Balk	17. Sint Paulusschool Leeuwarden	26. St. Bonifatiusschool Sneek
3. St. Gregoriuschool Blauwhuis	18. De Sprong - J. de Walestraat Leeuwarden	27. St. Franciscusschool Wolvega
4. Sint Maartenschool Bolsward	19. De Sprong - Techum Leeuwarden	28. Mgr. Scholtensschool Wolvega
5. Sint Bonifatus Dokkum	20. Sint Jozef Lemmer	29. St. Ludgerusschool Workum
6. De Wiekslag Drachten	21. St. Martinus Makkum	30. Bonifatiusschool Woudsend
7. St. Lukas Drachten	22. Kardinaal de Jongsschool Nes	31. Teake Jan Roordaschool Wytgaard
8. Sint Radbodusschool Dronryp	23. St. Bonifaciusschool Reahûs	
9. De Kabas Franeker	24. It Klimmerblêd Sint Nicolaasga	
10. St. Michaëlschool Harlingen		
11. St. Jozefschool Heeg		
12. Sint Jozef Heerenveen		
13. St. Radboud Jirnsum		
14. St. Mattheüschool Joure		
15. De Sprong - Idzerdastins Leeuwarden		

WIJ
ZIJN
DE
BMS

bms

ONDERWIJS
MET KLEUR!

